

Uzyskiwanie informacji o majątku dłużnika w ustawodawstwie polskim i niemieckim na tle innych wybranych porządków prawnych

Michał Sehn

Radca prawny, doktor nauk społecznych w dyscyplinie nauk prawnych, absolwent Szkoły Prawa Niemieckiego Uniwersytetu Gdańskiego i Universität zu Köln.

✉ michal.sehn@poczta.onet.pl

<https://orcid.org/0000-0001-8682-1827>

Obtaining Information about the Debtor's Assets in Polish and German Law against the Background of other Selected Legal Orders

Knowledge of the factual and legal circumstances of the debtor's property contributes to the effective, quick and effective fulfillment of the creditor's rights, and is even necessary for enforcement. The article deals with the subject of obtaining information about the debtor's assets against the background of the regulations contained in the Act of 17.11.1964. The Polish Code of Civil Procedure and The German Code of Civil Procedure (Zivilprozessordnung) against the background of other selected legal orders – Czech, Estonian and Norwegian, because knowledge of the debtor's assets has a significant impact on the effectiveness of enforcement.

Słowa kluczowe: postępowanie egzekucyjne, egzekucja, informacje o majątku dłużnika, wyjawienie majątku, wykaz majątku, egzekucja w prawie niemieckim, egzekucja w prawie norweskim, egzekucja w prawie czeskim, egzekucja w prawie estońskim

Key words: enforcement, enforcement proceedings, disclosure of property, list of property, request for information and explanation
[https://doi.org/10.32082/fp.5\(73\).2022.456](https://doi.org/10.32082/fp.5(73).2022.456)

1. Wstęp

Wiedza o okolicznościach faktycznych i prawnych majątku dłużnika przyczynia się do efektywnego, szybkiego i skutecznego zaspokojenia praw wierzyciela,

a wręcz jest niezbędna dla prowadzenia egzekucji. Artykuł porusza tematykę uzyskiwania informacji o majątku dłużnika na tle uregulowań zawartych w Ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks

postępowania cywilnego¹ oraz Zivilprozessordnung² na tle innych wybranych porządków prawnych – czeskiego, estońskiego i norweskiego, ponieważ wiedza w zakresie majątku dłużnika ma znaczący wpływ na skuteczność prowadzonej egzekucji. Analiza zagadnienia zostanie przeprowadzona przy użyciu wykładni językowej, systemowej, funkcjonalnej, historycznej, a także komparatystycznej, co w konsekwencji przyczyni się do wyciągnięcia wniosków o kompletności oraz skuteczności obecnie obowiązujących przepisów k.p.c. we wskazanej materii oraz ewentualne sformułowanie postulatów *de lege ferenda*.

2. Wysłuchanie stron i innych uczestników

Wysłuchanie stron na podstawie art. 760 § 2 k.p.c. jest najszerszą kategorią obejmującą swoim zakresem zarówno złożenie przez stronę wyjaśnień na wezwanie organu egzekucyjnego, jak i inne fakultatywne czynności egzekucyjne, które nie zmierzają bezpośrednio do skuteczności egzekucji, a mają zapewnić stronie prawo do wypowiedzenia się. Przyjmuje się, że w postępowaniu egzekucyjnym wysłuchanie stron sprowadza się do umożliwienia złożenia oświadczeń, które nie jest obowiązkowe, i przewidziany wymóg w zakresie wysłuchania jest spełniony, gdy strona otrzyma zawiadomienie³. Zgodnie z orzecnictwem w toku postępowania egzekucyjnego, w którym nie ma z reguły obligatoryjnej rozprawy, zamiastką rozprawy jest wysłuchanie stron i innych uczestników postępowania egzekucyjnego⁴. Wysłuchanie stron odróżnia od wezwania do złożenia wyjaśnień lub udzielenia informacji to, że nie ma charakteru obowiązkowego. Jednak niedopełnienie obowiązku umożliwienia wysłucha-

nia może skutkować uchyleniem czynności w trybie nadzoru judykacyjnego⁵.

Jednak wysłuchanie stron i innych uczestników nie będzie miało miejsca, gdy sąd wyznaczy rozprawę na podstawie art. 768 k.p.c., art. 794 k.p.c., albowiem wówczas może zostać przeprowadzony dowód z przesłuchania strony lub dowód z zeznań świadka⁶.

Wysłuchanie może być przeprowadzone według czterech sposobów: przez spisanie protokołu w obecności obu stron; przez spisanie protokołu pod nieobecność drugiej strony; przez złożenie oświadczenia na piśmie lub za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

Organem przeprowadzającym wysłuchanie jest organ egzekucyjny, który kieruje do stron postępowania zawiadomienie wraz ze wskazaniem jego miejsca, terminu, jak i danych osoby, która ma być wysłuchana. Gdy wysłuchanie następuje przed sądem, w tym celu należy stosownie do art. 766 k.p.c. wyznaczyć posiedzenie jawne.

Autorzy nie są zgodni, czy art. 760 § 2 k.p.c. znajduje odpowiednie zastosowanie także do wysłuchania innych uczestników i osób trzecich, czy też stosuje się wobec nich art. 761 k.p.c. Należy jednak zgodzić się z poglądem, że do tych podmiotów zastosowanie znajdzie odpowiednio art. 760 § 2 k.p.c.⁷, albowiem niekiedy rygorystyczny i pewne konsekwencje wynikające z żądania wyjaśnień lub udzielenia informacji będą zbyt daleko idące, a nadto nie można zmusić podmiotów do korzystania ze swych uprawnień i ochrony interesów, gdy tego nie chcą.

Z uwagi na to, że wysłuchanie jest uprawnieniem, a nie obowiązkiem, niestawiennictwo osoby, która ma zostać wysłuchana, nie może skutkować nałożeniem

1 Tekst jednolity Dz.U. z 2020 r., poz. 15750 z późn. zm., dalej jako k.p.c.

2 Niemiecki kodeks postępowania cywilnego z 12 września 1950 r. w wersji z dnia 5 grudnia 2005 r. (BGBl. I S. 3202; 2006 I S. 431; 2007 I S. 1781), zmieniony ostatnio dnia 22 grudnia 2020 r. (BGBl. I S. 3320), dalej jako ZPO.

3 E. Wengerek, M. Romańska (red.), *Art. 760 Wnioski i oświadczenia; termin podjęcia czynności przez komornika; wysłuchanie strony* (w: E. Wengerek, M. Romańska (red.), *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części II i III k.p.c.*, Warszawa 2009, s. 125, pkt 8.

4 Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 1974 r., I PZ 20/74, LEX nr 7471.

5 Z. Szczurek, *Zlecenie komornikowi poszukiwania za wynagrodzeniem majątku dłużnika*, „Przeгляд Prawa Egzekucyjnego” 2008, nr 3–5, s. 437.

6 S. Cieślak, *Art. 760 Wnioski i oświadczenia; termin podjęcia czynności przez komornika; wysłuchanie strony* (w: J. Jankowski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz. Art. 730–1217*, Warszawa 2015, s. 148.

7 S. Cieślak, *Art. 760...*, s. 148, natomiast w zakresie stosowania do tych podmiotów art. 761 k.p.c. K. Flaga-Gieruszynska, *Art. 760 Wnioski i oświadczenia; termin podjęcia czynności przez komornika; wysłuchanie strony* (w: A. Zieliński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2017, s. 1348; Z. Szczurek, *Gromadzenie informacji...*, s. 437.

na nią kar porządkowych lub środków przymusu w celu stawiennictwa.

Ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. w zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw⁸ wprowadzono przepis art. 226¹ k.p.c., zgodnie z którym ilekroć ustawa przewiduje wysłuchanie stron lub innych osób, stosownie do okoliczności może się to odbyć przez wezwanie stron do złożenia odpowiednich oświadczeń na posiedzeniu albo wyznaczenie terminu do zajęcia stanowiska w piśmie procesowym lub za pomocą środków porozumiewania

rają one zbliżony katalog możliwości przeprowadzenia wysłuchania – na mocy art. 760 § 2 k.p.c. wysłuchanie odbywa się, stosownie do okoliczności, przez spisanie protokołu w obecności lub nieobecności drugiej strony albo przez oświadczenie strony złożone na piśmie lub za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, natomiast zgodnie z art. 226¹ k.p.c. wysłuchanie stron lub innych osób, stosownie do okoliczności może się to odbyć przez wezwanie stron do złożenia odpowiednich oświadczeń na posiedzeniu albo wyznaczenie terminu do zajęcia stanowiska w piśmie procesowym

Skoro zakres obu przepisów jest jednakowy, nie można art. 226¹ k.p.c. w powiązaniu z art. 13 § 2 k.p.c. stosować w toku postępowania egzekucyjnego, ponieważ składanie wyjaśnień za pośrednictwem systemu teleinformatycznego w postępowaniu egzekucyjnym reguluje art. 760 § 2 k.p.c.

się na odległość, o ile dają one pewność co do osoby składającej oświadczenie. Jednocześnie w zamierzeniu ustawodawcy przepis § 2 art. 760 k.p.c. miał zostać uchylony, ponieważ instytucja wysłuchania stron jest uregulowana tylko w postępowaniu egzekucyjnym (art. 760 § 2 k.p.c.), mimo że jest on też stosowany w praktyce także w postępowaniu rozpoznawczym. W związku z takimi wnioskami w pierwotnym założeniu regulacja ta miała zostać przeniesiona z przepisów o postępowaniu egzekucyjnym do przepisów o procesie oraz rozwinęta, by dało się ją stosować w sposób dostosowany do okoliczności i trybu rozpoznania sprawy. Jednak w toku prac legislacyjnych ostatecznie zrezygnowano z uchylecia art. 760 § 2 k.p.c., przez co powstał problem zastosowania art. 226¹ k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. także w postępowaniu egzekucyjnym. Wykładnia językowa obu przepisów wskazuje, że zawie-

lub za pomocą środków porozumiewania się na odległość, o ile dają one pewność co do osoby składającej oświadczenie. Złożenie oświadczeń na posiedzeniu będzie skutkowało jego złożeniem przez spisanie protokołu w obecności lub nieobecności drugiej strony. Problem sprowadza się do odpowiedzi na pytanie, czy system teleinformatyczny, o którym mowa w art. 760 § 2 k.p.c., jest tożsamy ze środkami porozumiewania się na odległość wskazanym w art. 226¹ k.p.c. Przy czym ani system teleinformatyczny, ani środki porozumiewania się na odległość nie posiadają swoich definicji legalnych.

Zgodnie z zasadami prawidłowej legislacji, nie należy stosować różnych pojęć na oznaczenie tożsamy bytów. Mając na uwadze, że wykładnia językowa art. 760 § 2 k.p.c. i art. 226¹ k.p.c. nie dostarcza jednoznacznego rozstrzygnięcia, należy posłużyć się wykładnią funkcjonalną i celowościową. Funkcją obu przepisów jest umożliwienie składania oświad-

⁸ Dz.U. z 2019 r., poz. 1469.

czeń zarówno na piśmie, ustnie do protokołu oraz za pośrednictwem Internetu, natomiast celem ustawodawcy przez wprowadzenie przepisu art. 226¹ k.p.c. było umożliwienie przeprowadzania wysłuchania stron i uczestników postępowania w toku postępowania rozpoznawczego z wykorzystaniem Internetu. Rozważania te prowadzą do wniosku, że oba przepisy regulują te same kwestie jednak na różnych etapach – art. 226¹ k.p.c. w toku postępowania rozpoznawczego, natomiast art. 760 § 2 k.p.c. w toku postępowania egzekucyjnego. Przepisy o procesie stosuje się odpowiednio do innych rodzajów postępowań unormowanych w k.p.c., w tym także do postępowania egzekucyjnego, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej (art. 13 § 2 k.p.c.). Skoro zakres obu przepisów jest jednakowy, nie można art. 226¹ k.p.c. w powiązaniu z art. 13 § 2 k.p.c. stosować w toku postępowania egzekucyjnego, ponieważ składanie wyjaśnień za pośrednictwem systemu teleinformatycznego w postępowaniu egzekucyjnym reguluje art. 760 § 2 k.p.c. Tam, gdzie nie uregulowano odrębnie możliwości złożenia oświadczeń za pośrednictwem systemu teleinformatycznego/środków porozumiewania się na odległość, znajdzie zastosowanie art. 226¹ w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., tj. w zakresie składania wyjaśnień lub informacji na żądanie organu egzekucyjnego, składania przez dłużnika wykazu majątku, czy w toku wyjawienia majątku.

W pozostałych badanych porządkach prawnych nie występują regulacje, wskazujące na możliwość uzyskiwania informacji o majątku dłużnika przez wysłuchanie stron i innych uczestników postępowania egzekucyjnego.

3. Żądanie wyjaśnień lub informacji

Wezwanie do złożenia wyjaśnień stanowi kwalifikowaną formę wysłuchania stron oraz jedną z postaci żądania wyjaśnień uregulowanych w art. 761 § 1 k.p.c., albowiem wyjaśnienia z art. 801 k.p.c. mieszczą się w ich zakresie⁹. Przepis art. 761 § 1 k.p.c. jest rozwinięciem art. 3 k.p.c., zgodnie z którym strony i uczestnicy

postępowania obowiązani są dawać wyjaśnienia co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą, bez zatajania czegokolwiek oraz przedstawiać dowody¹⁰, a także generalnym upoważnieniem komornika do żądania udzielenia wyjaśnień i informacji niezbędnych do prowadzenia postępowania egzekucyjnego.

Jak wynika z treści art. 761 § 1¹ k.p.c., podmiotami, od których organ egzekucyjny może żądać informacji, są organy administracji publicznej, podmioty wykonujące zadania z zakresu administracji publicznej, organy podatkowe, organy rentowe, banki, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, zakłady ubezpieczeń lub zakłady reasekuracji, podmioty prowadzące rachunki papierów wartościowych, wymienione w art. 4 ust. 1 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi¹¹, spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, inne podmioty zarządzające lokalami, biura informacji gospodarczej oraz inne instytucje i osoby nieuczestniczące w postępowaniu. Żądać informacji od wskazanych podmiotów można jedynie w zakresie niezbędnym do zapewnienia prawidłowego toku postępowania i mogą one dotyczyć stanu majątkowego dłużnika lub danych umożliwiających identyfikację składników jego majątku oraz danych adresowych¹². Jeżeli pozyskanie tych informacji jest możliwe za pośrednictwem systemów teleinformatycznych funkcjonujących na podstawie przepisów odrębnych, komornik korzysta z tych systemów z wyłączeniem innych form komunikacji – na zasadach określonych w tych przepisach (art. 761 § 2² k.p.c.).

elektroniczne dostępne na platformie Legalis, pkt 3 (dostęp 1.06.2020).

10 H. Pietrkowski, *Art. 761 Wyjaśnienia i informacje; zmiana miejsca pobytu* (w:) H. Pietrkowski, T. Ereciński (red. nauk.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom V. Postępowanie egzekucyjne*, Warszawa 2016, s. 45; O. Marcewicz, *Art. 761 Wyjaśnienia i informacje; zmiana miejsca pobytu* (w:) A. Jakubecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*, t. 2, *Art. 730–1217*, LEX/el 2019, wydanie elektroniczne dostępne na platformie LEX, pkt 1 (dostęp 1.06.2020).

11 Tekst jednolity Dz.U. z 2021 r., poz. 328 z późn. zm.

12 Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 16 czerwca 2011 r., V CZ 1883/11, *Monitor Prawa Bankowego* 2013/11/11-12.

9 Z. Woźniak, *Art. 801 Ustalenie majątku dłużnika; wezwanie do złożenia wykazu majątku; żądanie uzasadnienia wniosku o podjęcie czynności egzekucyjnych; wysłuchanie wierzyciela* (w:) J. Gołaczyński (red.), D. Szostek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2016, wydanie

W wezwaniu do złożenia wyjaśnień lub informacji należy przede wszystkim wskazać miejsce oraz termin, w którym powinno nastąpić wykonanie tej czynności egzekucyjnej, a także pouczenie o możliwości zastosowania kary porządkowej grzywny (art. 762 k.p.c.) za nieuzasadnioną odmowę udzielenia wyjaśnień lub informacji, albowiem brak odpowiedzi w przy-

2 k.p.c.). Podmioty zobowiązane do udzielenia informacji lub wyjaśnień nie mogą powoływać się na ochronę danych osobowych i na tej podstawie odmówić wykonania czynności, wobec brzmienia art. 23 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych¹³, który dopuszcza możliwość przetwarzania danych osobowych, gdy jest to niezbędne dla

Podmioty zobowiązane do udzielenia informacji lub wyjaśnień nie mogą powoływać się na ochronę danych osobowych i na tej podstawie odmówić wykonania czynności, wobec brzmienia art. 23 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych, który dopuszcza możliwość przetwarzania danych osobowych, gdy jest to niezbędne dla zrealizowania uprawnienia lub spełnienia obowiązku wynikającego z przepisu prawa.

padku skutecznego doręczenia wezwania do rąk adresata powinien być traktowany jako odmowa, a także pouczenie o możliwości odmowy udzielenia wyjaśnień lub uchylenia się od obowiązku złożenia wyjaśnień.

Protokół, w którym zawarto ustne wyjaśnienia lub informacje, powinien spełniać wymogi wskazane w art. 809 k.p.c., jeśli jest sporządzany przez komornika lub wymogi formalne dla protokołu sądowego, jeśli sporządzany jest przez sąd.

W przypadku odmowy złożenia wyjaśnień dłużnik może zostać ukarany karą porządkową grzywny (art. 762 k.p.c.). Od wykonania takiego żądania można uchylić się w takim zakresie, w jakim według przepisów części pierwszej k.p.c. można odmówić przedstawienia dokumentu lub złożenia zeznań w charakterze świadka albo odpowiedzi na zadane pytanie (art. 761 §

zrealizowania uprawnienia lub spełnienia obowiązku wynikającego z przepisu prawa. Przepis art. 23 wskazanej ustawy nie utracił mocy obowiązującej, wobec treści art. 175 Ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych¹⁴.

W zakresie udzielania wyjaśnień lub informacji mieści się także obowiązek powiadamiania przez dłużnika w terminie 7 dni o każdej zmianie miejsca swego pobytu, trwającej dłużej niż jeden miesiąc, o czym poucza się dłużnika w zawiadomieniu o wszczęciu egzekucji. W przypadku uchybienia temu obowiązkowi, pisma skierowane na adres poprzedniego miejsca pobytu wywołuje skutek równoważny

¹³ Tekst jednolity Dz.U. z 2016 r., poz. 922 z późn. zm.

¹⁴ Tekst jednolity Dz.U. z 2019 r., poz. 1781.

z doręczeniem (art. 136 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.), chyba że nowy adres dłużnika jest znany organowi egzekucyjnemu.

Wezwanie do złożenia wyjaśnień lub informacji nie jest przesłanką negatywną ustalenia składników majątkowych dłużnika na drodze postępowania o wyjawienie majątku lub zlecenia komornikowi poszukiwania majątku (art. 801² k.p.c.), albowiem tego rodzaju czynności nie są wobec siebie konkurencyjne.

Na gruncie prawa niemieckiego komornik sądowy także może czerpać informacje o sytuacji majątkowej dłużnika od instytucji lub organów państwowych. Jest to możliwe, jeżeli dłużnik nie wykonuje swojego obowiązku udzielenia informacji o swoim majątku lub nie należy oczekiwać całkowitego zaspokojenia wierzyciela w przypadku egzekucji z przedmiotów wymienionych w tej informacji. We wskazanej sytuacji komornik sądowy może uzyskać informacje od instytucji odpowiedzialnych za ustawowe zabezpieczenie emerytalno-rentowe, wnieść wniosek do Centralnego Urzędu Podatkowego lub instytucji kredytowych, uzyskać informacje od Federalnego Urzędu Komunikacji. Wymienione podmioty udzielają jednak ograniczonych informacji, np. instytucje emerytalno-rentowe tylko w zakresie danych pracodawcy dłużnika, istnienia stosunku pracy dłużnika (§ 802I ZPO).

W zakresie pozyskiwania informacji o sytuacji majątkowej dłużnika od instytucji lub organów państwowych na gruncie prawa polskiego i niemieckiego nie występują daleko idące różnice.

Na gruncie prawa czeskiego instytucja zbliżona do żądania udzielania wyjaśnień i informacji jest uregulowana dwojako.

Zgodnie z § 260 ust. 2 czeskiego kodeksu postępowania cywilnego (Občanský soudní řád) z dnia 4 grudnia 1963 r.¹⁵ na wniosek uczestnika postępowania, któremu tytuł wykonawczy przyznaje prawo do wypłaty kwoty pieniężnej, sąd zwraca się do osoby, na którą nałożono obowiązek wypłaty sumy pieniężnej, czy i od kogo otrzymuje wynagrodzenie lub inne dochody; w którym banku, oddziale banku zagranicznego, kasie oszczędnościowej, kasie oszczędnościowo-kredytowej lub innej instytucji finansowej ma swoje rachunki i jaka jest ich liczba wraz z podaniem numerów tych

rachunków albo innych niepowtarzalnych numerów. W przypadku braku wykonania zobowiązania w terminie jednego tygodnia od doręczenia pytania lub podania nieprawdziwych albo niepełnych informacji sąd może nałożyć karę (§ 260 ust. 3 cz.k.p.c.).

Jeśli czynności w toku postępowania egzekucyjnego wykonuje komornik, sądy, organy administracji państwowej i samorządu terytorialnego, gminy i ich organy, notariusze, osoby prawne i fizyczne są obowiązane do przekazania komornikowi na jego pisemne żądanie danych o majątku dłużnika, o których posiadają informacje w związku ze swoją działalnością – § 33 czeskiej ustawy o komornikach sądowych [zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů] z dnia 28 lutego 2001 r.¹⁶

W czeskim ustawodawstwie żądanie udzielenia wyjaśnień i informacji jest czynnością dokonywaną na wniosek uprawnionego, jeśli ma ona zostać podjęta przez sąd, natomiast komornik podejmuje ją z urzędu, gdy został upoważniony przez sąd do prowadzenia egzekucji.

Prawodawstwo estońskie również przewiduje instytucję zbliżoną do polskiego żądania udzielenia wyjaśnień lub informacji. Zgodnie z § 26 ust. 1 estońskiego kodeksu postępowania egzekucyjnego (Täitemenetluse seadustik) z dnia 20 kwietnia 2005 r.¹⁷ komornik ma prawo żądać od dłużnika przedstawienia ustnych i pisemnych informacji niezbędnych do przeprowadzenia egzekucji oraz przedstawienia dokumentu lub innego przedmiotu niezbędnego do egzekucji. Uprawnienie do żądania stosownych informacji niezbędnych do przeprowadzenia egzekucji przysługuje komornikowi również w stosunku do podmiotów trzecich, w tym instytucji prywatnych i państwowych (§ 26 ust. 2–4 e.k.p.e.). Brak spełnienia obowiązku udzielenia informacji może skutkować nałożeniem kary pieniężnej (§ 26¹ e.k.p.e.).

Także w ustawodawstwie norweskim komornik może żądać od stron postępowania egzekucyjnego i innych podmiotów udzielenia wyjaśnień i informacji niezbędnych do przeprowadzenia egzekucji, o czym stanowi § 5 ust. 9 oraz § 7 ust. 12 norweskiej

15 56/1963 z późn. zm.; dalej jako cz.k.p.c.

16 120/2001 z późn. zm.; dalej jako cz.u.k.

17 RT I 2005, 27, 198 z późn. zm.; dalej jako e.k.p.e.

ustawy o egzekucji (Lov om tvangsfullbyrdelse) z dnia 26 czerwca 1992 r.¹⁸ Jednak informacje mogą dotyczyć także roszczeń, jakie pozwany miał wobec podmiotów wezwanych do udzielenia informacji w ciągu ostatnich 2 lat, wskazania spełnienia roszczenia lub powodów, dla których nie mogą być one dochodzone, a także o posiadanych informacjach w zakresie majątku dłużnika z ostatnich 2 lat (§ 7 ust. 12 n.k.p.c.).

Podobnie jak w prawie polskim, także w Estonii i Norwegii żądanie udzielenia wyjaśnień i informacji jest stosowane z urzędu przez organ egzekucyjny w celu skutecznego wyegzekwowania należnego świadczenia. Zauważyć także należy, że ustawodawstwo norweskie przewiduje udzielenie informacji o składnikach majątku dłużnika do 2 lat wstecz, a zatem w zakresie szerszym niż w pozostałych porządkach prawnych. Nie wydaje się jednak zasadne, aby stosowne uregulowania wprowadzać na gruncie prawa polskiego, jest to bowiem w głównej mierze wiedza historyczna, aczkolwiek dostarczająca informacji, czy dłużnik egzekwowany świadomie wyzywał się majątku, aby zniweczyć ewentualną egzekucję.

4. Złożenie przez dłużnika wykazu majątku

Złożenie przed komornikiem wykazu majątku (komornicze wyjawienie majątku) jest formą wysłuchania strony, o którym mowa w art. 760 § 2 k.p.c. Wskazany sposób uzyskania informacji o majątku dłużnika został wprowadzony do porządku prawnego art. 2 pkt 85 Ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw¹⁹. W stanie prawnym przed dniem 8 września 2016 r. sądowy organ egzekucyjny mógł fakultatywnie wezwać dłużnika do złożenia wyjaśnień w zakresie posiadanego majątku, natomiast obecnie jest to obligatoryjne, gdy wierzyciel nie wskazał składników majątku, z którego ma być prowadzona egzekucja.

Złożenie wykazu majątku nie jest konkurencyjne dla instytucji wyjawienia majątku dokonywanego przed sądem, albowiem dotyczy tylko zakresu majątku dłużnika, który pozwala na skuteczne wyegzekwowanie świadczenia, nie zaś całego majątku dłuż-

nika²⁰. W przypadku wszczęcia zarówno postępowania w przedmiocie złożenia przez dłużnika wykazu majątku, jak i wyjawienia majątku, powstałą kolizję należy rozstrzygnąć z wykorzystaniem pierwszeństwa zawisłości sporu²¹. Należy jednak podkreślić, że waga wykazu majątku złożonego przed komornikiem i przed sądem jest tożsama²², obie instytucje różnią się tylko zakresem badania majątku dłużnika.

Okoliczności konkretnej sprawy wskazują zasadność zastosowania wezwania dłużnika do złożenia wykazu majątku. Zawsze jednak jeśli wezwanie dłużnika do złożenia wyjaśnień nie przyniesie oczekiwanego skutku w postaci ujawnienia majątku, z którego można prowadzić skuteczną egzekucję, komornik winien wezwać dłużnika do złożenia wykazu majątku²³.

Postępowanie w przedmiocie złożenia przez dłużnika wykazu majątku wszczynane jest postanowieniem komornika, w którym dłużnik wzywany jest do złożenia wykazu majątku w określonym terminie. Wraz z wezwaniem dłużnik poucany jest o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia, a także o możliwości zlecenia przez wierzyciela poszukiwania majątku dłużnika w razie niezłożenia wykazu majątku, a nadto w przypadku gdy dłużnik bez usprawiedliwionej przyczyny nie stawi się w celu złożenia wykazu albo stawiwszy się wykazu nie złoży lub odmówi odpowiedzi na zadane mu pytanie, komornik może ukarać go grzywną oraz na wniosek wierzyciela złożyć do sądu wniosek o nakazanie przymusowego doprowadzenia dłużnika. Zasadnym jest także pouczenie dłużnika, który nie jest reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, o przysługującym mu prawie do złożenia skargi na czynności komornika w postaci wezwania do złożenia wykazu majątku²⁴.

20 O. Marcewicz, *Art. 801¹ Złożenie wykazu majątku (w):* A. Jakubecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego...*, pkt 1; K. Flaga-Gieruszyńska, *Art. 801 k.p.c.*, s. 1433.

21 Z. Woźniak, *Art. 801¹...*, pkt 5; O. Marcewicz, *Art. 801¹...*, pkt 1.

22 P. Hetman, M. Świtkowski, *Sposoby egzekucji oraz wyjawienie majątku przed komornikiem. Komentarz praktyczny*, wydanie elektroniczne dostępne na platformie LEX, pkt 2 (dostęp 1.06.2020).

23 Z. Woźniak, *Art. 801¹...*, pkt 3; K. Flaga-Gieruszyńska, *Art. 801...*, s. 1433.

24 Z. Woźniak, *Art. 801¹...*, pkt 7.

18 I 192 Nr 13 z późn. zm.; dalej jako n.k.p.c.

19 Dz.U. z 2015 r., poz. 1311.

W przypadku ukarania dłużnika grzywną dłużnikowi przysługuje skarga na czynności komornika. Zgodnie z art. 801¹ § 3 k.p.c. ukaranie grzywną powinno poprzedzać zastosowanie przymusowego

Wykaz majątku może zostać złożony zarówno w formie ustnej do protokołu z przeprowadzenia czynności egzekucyjnej, jak i w formie pisemnej. Dłużnik składa także oświadczenie o zupełności i prawdzi-

Polskie przepisy jako jedyne spośród uregulowań będących przedmiotem badania, umożliwiają pozyskiwanie informacji o majątku dłużnika przez złożenie wykazu majątku.

doprowadzenia. W razie zastosowania środków przymusu dłużnik może w każdej chwili złożyć wykaz majątku, jednak grzywna nie podlega umorzeniu. Jeżeli dłużnikiem, do którego skierowane było wezwanie, jest osoba prawna lub inna jednostka organizacyjna, środkiem przymusu podlega jej pracownik odpowiedzialny za niezastosowanie się do wezwania, a gdyby ustalenie takiego pracownika było utrudnione, środkiem przymusu podlegają osoby uprawnione do jej reprezentowania (art. 1053 § 2 k.p.c.).

Odpis postanowienia o wezwaniu dłużnika do złożenia wykazu majątku jest przesyłany z urzędu do sądu rejestrowego zgodnie z art. 55 pkt 3 Ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym²⁵, w celu wpisania dłużnika do rejestru dłużników niewypłacalnych.

O terminie złożenia wykazu majątku należy zawiadomić wierzyciela, albowiem zgodnie z art. 812 k.p.c. ma prawo być obecnym podczas przeprowadzania czynności egzekucyjnych.

Wierzyciele z innych postępowań egzekucyjnych nie są uprawnieni do odrębnego inicjowania postępowania w przedmiocie złożenia wykazu majątku. Jeśli wierzyciel z innego postępowania chce uczestniczyć w tych postępowaniach, powinien doprowadzić do zbiegu postępowań egzekucyjnych²⁶.

wości złożonego wykazu. Jednak należy wskazać, że wykaz majątku nie dotyczy całości majątku dłużnika, a jedynie części majątku, z którego można prowadzić skuteczną egzekucję, przez co składanie przez dłużnika oświadczenia o zupełności wykazu majątku nie może zostać złożone siłą rzeczy, ponieważ wykaz nie dotyczy całego majątku dłużnika. *De lege ferenda* postulować należy zmianę treści art. 801¹ § 1 k.p.c. przez wskazanie, że dłużnik składa oświadczenie o prawdziwości złożonego wykazu, zamiast składania oświadczenia o prawdziwości i zupełności wykazu.

Jeśli dłużnikiem jest osoba prawna bądź inna jednostka organizacyjna, wykaz majątku w imieniu tego podmiotu składa upoważniona do jego reprezentowania osoba lub organ. W przypadku osób fizycznych nieposiadających pełnej zdolności do czynności prawnej wykaz majątku składa przedstawiciel ustawowy.

Polskie przepisy jako jedyne spośród uregulowań będących przedmiotem badania, umożliwiają pozyskiwanie informacji o majątku dłużnika przez złożenie wykazu majątku. W niektórych badanych porządkach prawnych występują instytucje zbliżone do złożenia przez dłużnika wykazu majątku, jednak ze względu na zakres wykazu jak i możliwość stosowania w stosunku do dłużnika przymusu, należało je zakwalifikować do instytucji zbliżonych do wyjawienia majątku na gruncie polskim.

5. Zlecenie poszukiwania majątku dłużnika

Jeżeli ani wykaz majątku dłużnika, ani żądanie od dłużnika wyjaśnień niezbędnych do prowadze-

25 Tekst jednolity Dz.U. z 2021 r., poz. 112, dalej jako ustawa o KRS.

26 Z. Woźniak, *Art. 801¹...*, pkt 6.

nia egzekucji nie przyniosą oczekiwanego skutku w postaci ujawnienia majątku, z którego może być prowadzona skuteczna egzekucja, wierzyciel może zlecić komornikowi poszukiwanie majątku dłużnika zgodnie z art. 801² k.p.c.

Pierwotnie regulacja dotycząca zlecenia poszukiwania majątku dłużnika, wprowadzona została na mocy art. 1 pkt 122 Ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego i niektórych innych ustaw²⁷ i redakcyjnie zamieszczona w art. 797¹ k.p.c. W pierwotnym brzmieniu przepisu wierzyciel mógł zlecić komornikowi poszukiwanie za wynagrodzeniem majątku dłużnika. Od samego początku redakcja tego przepisu nastroczała trudności w zakresie momentu, w którym wierzyciel mógł zlecić komornikowi poszukiwanie majątku, albowiem nie było jasne, czy uprawnienie do tego posiada również przed wszczęciem postępowania egzekucyjnego, czy też może się ono odbywać tylko w ramach toczącego się już postępowania egzekucyjnego²⁸. Zmiana wprowadzona ustawą nowelizującą położyła kres tym wątpliwościom, albowiem wyraźnie wskazano, że zlecenie poszukiwania majątku dłużnika może odbyć się po niemożności ustalenia składników majątku dłużnika w drodze czynności wymienionych w art. 801 k.p.c. (wezwanie dłużnika do złożenia wykazu majątku lub innych wyjaśnień niezbędnych do przeprowadzenia egzekucji), a co za tym idzie – może się odbyć tylko w toku prowadzonego już postępowania egzekucyjnego. Nie zawsze jednak możliwe będzie przeprowadzenie wszystkich czynności wymienionych w art. 801 k.p.c., ponieważ komornik nie wezwie dłużnika do złożenia wykazu majątku i przyrzeczenia, jeśli od poprzedniego złożenia przyrzeczenia i wykazu lub zastosowania wobec dłużnika środków przymusu nie upłynął rok (art. 918¹ k.p.c. w zw. z art. 801¹ § 2 k.p.c.)²⁹, toczy się sądowe postępowanie w przedmiocie wyjawienia majątku, albo zastosowanie tych sposobów w warun-

kach danej sprawy egzekucyjnej nie jest dopuszczalne³⁰, czy też nawet w przypadku podjęcia tylko próby ustalenia majątku z negatywnym skutkiem³¹.

Wniosek, zawierający zlecenie poszukiwania majątku dłużnika, można zawrzeć już we wniosku o wszczęcie egzekucji, ale komornik będzie mógł podjąć tę czynność, dopiero po wykonaniu czynności wymienionych w art. 801 k.p.c.

Komornicy w ramach poszukiwania majątku dłużnika kierują zapytania w elektronicznym systemie OGNIVO w celu uzyskania informacji o posiadanych przez dłużnika rachunkach bankowych; do Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców – o posiadanych przez dłużnika pojazdach; do ZUS – miejsca pracy dłużnika i osoby płatnika; do Urzędu Skarbowego – źródła dochodów, miejsca zatrudnienia, identyfikacji oraz kont bankowych dłużnika; za pośrednictwem systemu Elektronicznych Ksiąg Wieczystych – nieruchomości dłużnika na terenie całego kraju; do KRUS – świadczeń pobieranych przez dłużnika, kont bankowych; Biura Ewidencji Ludności – danych o miejscu zameldowania dłużnika³².

Poszukiwanie majątku dłużnika na zlecenie wierzyciela jest odpłatne i wynosi 100 złotych³³. Poniesione przez wierzyciela opłaty w przedmiocie zlecenia poszukiwania majątku, są mu zwracane na podstawie art. 770 k.p.c.³⁴, o ile poszukiwanie majątku było celowe, a nie miało na celu jedynie szykany dłużnika³⁵.

W badanych zagranicznych porządkach prawnych nie występują instytucje, które można by zakwalifikować jako zbliżone do poszukiwania majątku dłużnika na zlecenie wierzyciela na gruncie polskim.

27 Dz.U. z 2004 r. Nr 172, poz. 1804.

28 J. Jankowski, *Art. 797¹ Wymagania wniosku (w):* J. Jankowski, *Kodeks...*, s. 433–434; D. Zawistowski, *Art. 797¹ Wymagania wniosku (w):* H. Dolecki (red.), T. Wiśniewski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom IV. Artykuły 730–1088*, Warszawa 2014, s. 265.

29 Z. Woźniak, *Art. 801²...*, pkt 1.

30 O. Marcewicz, *Art. 801²...*

31 J. Jankowski, *Art. 801²...*, s. 447.

32 J. Makowska, *Tryb postępowania przy naliczaniu i pobieraniu opłaty za poszukiwanie i odnalezienie majątku dłużnika. Komentarz praktyczny*, LEX/el 2016, pkt 3, wydanie elektroniczne dostępne na platformie LEX (dostęp 1.06.2020).

33 Art. 44 Ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (tekst jednolity Dz.U. z 2021 r., poz. 210 z późn. zm.).

34 J. Jankowski, *Art. 797¹...*, s. 435; H. Pietrkowski, *Art. 770 k.p.c. Rozliczenie kosztów (w):* H. Pietrkowski, T. Ereciński (red. nauk.), *Kodeks...*, s. 119.

35 Zob. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2013 r., III CZP 57/13, OSNC 2014/6/61.

6. Wyjawienie majątku

Najdalej idącym pomocniczym środkiem egzekucyjnym w celu uzyskania informacji o majątku dłużnika jest wyjawienie majątku dokonywane przed sądem. Następuje ono na wniosek wierzyciela lub innego uprawnionego podmiotu, natomiast złożenie wyjaśnień – na żądanie lub wezwanie komornika.

Wyjawienia majątku można żądać zarówno po przeprowadzeniu egzekucji bezskutecznej w całości lub części, jak i przed wszczęciem egzekucji oraz w toku egzekucji, jednak w zależności od momentu żądania przesłanki wyjawienia majątku są odmienne. Wszczęcie i prowadzenie postępowania o wyjawienie majątku nie stanowi przeszkody do kontynuowania egzekucji w odniesieniu do przedmiotu zajęcia³⁶.

Żądanie wyjawienia majątku po przeprowadzeniu egzekucji bezskutecznej musi zostać poparte wykazaniem, że na skutek przeprowadzonej egzekucji nie uzyskano w pełni zaspokojenia wierzytelności. Okoliczności te można wykazać na podstawie tytułu wykonawczego, z którego wynika, że wskazane w nim świadczenie nie zostało wyegzekwowane w całości ani w części, postanowieniem o umorzeniu postępowania egzekucyjnego, protokołem lub zaświadczeniem komornika.

Wyjawienie majątku przed wszczęciem egzekucji możliwe jest na podstawie dwóch niezależnych przesłanek. Pierwszą z nich jest uprawdopodobnienie przez wierzyciela, że nie uzyska zaspokojenia w pełni swojej należności ze znanego mu majątku albo z przypadających dłużnikowi bieżących świadczeń periodycznych za okres sześciu miesięcy (art. 913 § 2 pkt 1 k.p.c.), przy czym użyty w przepisie spójnik „albo” należy traktować jako alternatywę łączną, nie zaś rozłączną³⁷. Drugą – brak spełnienia przez dłużnika świadczenia w terminie 14 dni od dnia doręczenia wezwania do zapłaty po uzyskaniu przez wierzyciela tytułu wykonawczego stwierdzonej w nim należności

listem poleconym za potwierdzeniem odbioru (art. 913 § 2 pkt 2 k.p.c.).

W toku prowadzonej egzekucji żądanie wyjawienia majątku jest możliwe wówczas, gdy zajęty majątek dłużnika nie rokuje zaspokojenia egzekwowanych należności. Językowe brzmienie art. 913 § 1 *in principio* k.p.c. wyłącza możliwość złożenia wniosku o wyjawienie majątku przed dokonaniem zajęcia. Ewentualnym sposobem uzyskania informacji o braku rokowania zaspokojenia egzekwowanych należności może być informacja o wynikach innych postępowań egzekucyjnych wszczętych przeciwko dłużnikowi³⁸.

Wniosek o wyjawienie majątku kieruje się do sądu właściwości ogólnej dłużnika oraz powinien czynić zadość warunkom formalnym pism procesowych z art. 126 k.p.c., a także zawierać żądanie nakazania dłużnikowi złożenia wykazu majątku i przyrzeczenia według roty z art. 913 § 1 k.p.c. Do wniosku należy dołączyć odpis protokołu zajęcia lub inne dokumenty uzasadniające obowiązek wyjawienia majątku, a jeżeli wniosek złożono przed wszczęciem egzekucji także tytuł wykonawczy.

Warto także zauważyć, że złożenie wniosku o wyjawienie majątku nie przerywa biegu przedawnienia roszczenia stwierdzonego prawomocnym orzeczeniem³⁹.

Zgodnie z nowelizacją art. 913 § 1 k.p.c. dokonaną Ustawą z dnia 7 kwietnia 2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia dochodzenia wierzytelności⁴⁰, która weszła w życie 1 czerwca 2017 r., wyjawienie majątku nie ogranicza się tylko do wykazu majątku z wymienieniem rzeczy i miejsca, gdzie się znajdują, przypadających dłużnikowi wierzytelności i innych praw majątkowych oraz do złożenia przyrzeczenia, ale także do informacji o odpłatnych i nieodpłatnych czynnościach prawnych, których przedmiotem jest rzecz lub prawo o wartości przekraczającej w dniu dokonania tych czynności wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalonego na podstawie przepisów Ustawy z dnia 10 października 2002 r. o mini-

36 P. Oleszkiewicz, *Problematyka wyjawienia majątku*, „Przeгляд Prawa Egzekucyjnego” 2012, nr 1, s. 66.

37 A. Marciniak, *Art. 913 k.p.c. Przesłanki* (w:) A. Marciniak (red.), K. Piasecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom III. Komentarz. Art. 730–1088*, Warszawa 2015, s. 678–679; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 1996 r., II CKU 2/96, OSNC 1996/12/166.

38 M. Krakowiak, *Art. 913 Przesłanki* (w:) J. Jankowski (red.), *Kodeks...*, s. 927.

39 Uchwała SN z dnia 19 listopada 2010 r., III CZP 92/10, LEX nr 612267.

40 Dz.U. z 2017 r., poz. 933.

malnym wynagrodzeniu za pracę⁴¹, dokonanych na rzecz osób trzecich, w pięcioletnim okresie poprzedzającym wszczęcie egzekucji, w wyniku których stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Jednak

dotyczące swego majątku w zakresie wynikającym z art. 913 § 1 k.p.c.⁴⁴ Dłużnik, który został zobowiązany do wyjawienia majątku, podlega wpisaniu z urzędu do rejestru dłużników niewypłacalnych na podstawie art. 55 pkt 3 ustawy o KRS.

Nie można zgodzić się z niektórymi przedstawicielami doktryny, że złożenie wykazu majątku następuje wyłącznie w formie pisemnej, forma ustna do protokołu powinna bowiem dominować z uwagi na możliwość bieżącego kontrolowania sposobu składania wykazu oraz wyjaśniania zaistniałych wątpliwości.

tak sformułowana nowelizacja pozostawia w gestii dłużnika ocenę skutków dokonanych przez niego czynności prawnych⁴².

Postępowanie o wyjawienie majątku składa się z dwóch stadiów⁴³. Pierwszym z nich jest merytoryczne badanie wniosku o wyjawienie majątku, tj. czy spełnione zostały przesłanki wskazane w art. 913 § 1 i 2 k.p.c., kończy się ono wydaniem postanowienia o nakazaniu dłużnikowi złożenia wykazu majątku i przyrzeczenia zgodnie z rotą zawartą w art. 913 § 1 k.p.c., na które przysługuje zażalenie, jednak nie tamuje ono wykonania postanowienia. Drugie stadium obejmuje złożenie wykazu majątku i przyrzeczenia. Wydanie postanowienia o nakazaniu dłużnikowi złożenia wykazu majątku oraz jego złożenie wraz z przyrzeczeniem mogą zostać przeprowadzone na jednym posiedzeniu, jeśli stawi się dłużnik i posiada on informacje

Nie można zgodzić się z niektórymi przedstawicielami doktryny, że złożenie wykazu majątku następuje wyłącznie w formie pisemnej⁴⁵, forma ustna do protokołu powinna bowiem dominować z uwagi na możliwość bieżącego kontrolowania sposobu składania wykazu oraz wyjaśniania zaistniałych wątpliwości⁴⁶.

Złożenie wykazu majątku na wezwanie sądu należy traktować jako obowiązek dłużnika, czego przejawem jest treść art. 916 § 1 k.p.c., zgodnie z którym, jeżeli dłużnik bez usprawiedliwionej przyczyny nie stawi się do sądu w celu złożenia wykazu lub przyrzeczenia albo stawiwszy się, wykazu nie złoży lub odmówi odpowiedzi na zadane mu pytanie, albo odmówi złożenia przyrzeczenia, sąd może skazać go na grzywnę lub nakazać

41 Tekst jednolity Dz.U. z 2020 r. poz. 847.

42 O. Marcewicz, *Art. 913 Przesłanki...*, pkt 2.

43 Odmiennie I. Gil, *Art. 915 Rozpoznanie wniosku* (w:) E. Marszałkowska-Krześ (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2018, wydanie elektroniczne dostępne na platformie Legalis, pkt 1 (dostęp 1.06.2020).

44 J. Gołaczyński, *Wyjawienie majątku* (w:) J. Gołaczyński (red.), *Wybrane zagadnienia egzekucji sądowej*, Warszawa 2008, s. 279; I. Gil, *Art. 915 [Rozpoznanie wniosku]* (w:) E. Marszałkowska-Krześ (red.), *Kodeks...*, pkt 1.

45 K. Flaga-Gieruszyńska, *Art. 915 Rozpoznanie wniosku* (w:) A. Zieliński (red.), *Kodeks...*, s. 1590; E. Wengerek, M. Romańska (red.), *Art. 915 Rozpoznanie wniosku...*, s. 504, pkt 9.

46 H. Pietrkowski, *Art. 915 Rozpoznanie wniosku...*, s. 578; A. Marciniak, *Art. 915 Rozpoznanie wniosku...*, s. 683.

przymusowe doprowadzenie oraz może zastosować areszt nieprzekraczający miesiąca, z uwzględnieniem art. 276 § 2 k.p.c. Jednak o możliwości zastosowania środków przymusu, dłużnik powinien być pouczony w wezwaniu na posiedzenie, co jest warunkiem zastosowania wskazanych w przepisie środków przymusu. Same zaś środki powinny być stosowane od najmniej surowego.

Areszt może być kilkukrotnie zastosowany, jednak jego łączny wymiar nie może przekroczyć jednego miesiąca. Do tego okresu nie wlicza się ponownego zastosowania aresztu na podstawie art. 917 § 2 k.p.c.

Niecelowe jest ponowne składanie przez dłużnika przyrzeczenia po zastosowaniu art. 917 § 2 k.p.c., jeśli uprzednio złożonego wykazu nie uzupełniono lub nie wprowadzono do niego zmian⁴⁷.

W razie wykonania czynności przez dłużnika lub umorzenia postępowania grzywny niezapłacone do tego czasu ulegają umorzeniu (art. 916 § 1 *in fine* k.p.c.).

Dłużnik, który złożył przyrzeczenie lub w stosunku do którego zastosowano środki przymusu, obowiązany jest do złożenia nowego wykazu i przyrzeczenia na żądanie tego samego lub innego wierzyciela, gdy od złożenia przyrzeczenia lub wyczerpania środków przymusu upłynął okres jednego roku (art. 918¹ k.p.c.). Orzeczenie sądu nakazujące dłużnikowi złożenie wykazu majątku i przyrzeczenia obejmuje wszystkich wierzycieli danego dłużnika, a prawomocność ta powstaje w chwili wykonania tego postanowienia⁴⁸. W związku z tym w przypadku wielości wierzycieli jednego dłużnika, może być wniesiony tylko jeden wniosek o złożenie wykazu majątku i przyrzeczenia, natomiast kolejne po upływie roku. Przedstawiciele doktryny nie są zgodni, jakie rozstrzygnięcie procesowe należy podjąć w przypadku, gdy ponowny wniosek o złożenie przez dłużnika wykazu majątku i przyrzeczenia został złożony bez zachowania terminu wskazanego w art. 918¹ k.p.c. Zdaniem Marcina Uliasz

wniosek podlega oddaleniu⁴⁹, według Andrzeja Marciniaka wniosek o złożenie nowego wykazu i przyrzeczenia może być wniesiony wcześniej, istotne jest, aby w chwili przekazania o złożeniu nowego wykazu i przyrzeczenia upłynął okres jednego roku⁵⁰, natomiast Henryk Pietrzkowski stoi na stanowisku, że wniosek taki podlega odrzuceniu jako niedopuszczalny⁵¹. Jednak biorąc pod uwagę językowe brzmienie przepisu art. 918¹ *in fine* k.p.c., wpływ roku ma nastąpić przed złożeniem ponownego przyrzeczenia lub wyczerpania środków przymusu, dlatego ponowny wniosek może zostać złożony przed upływem roku, o ile wyjawienie i przyrzeczenie nastąpi już po upływie tego okresu.

Przepisy epizodyczne ustanowione w związku z pandemią COVID-19 umożliwiły przeprowadzanie rozpraw oraz posiedzeń przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie ich na odległość. Zgodnie z art. 15zsz¹ Ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych⁵², w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich, w sprawach rozpoznawanych według przepisów k.p.c.:

- rozprawę lub posiedzenie jawne przeprowadza się przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie ich na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku, z tym że osoby w nich uczestniczące nie muszą przebywać w budynku sądu, chyba że przeprowadzenie rozprawy lub posiedzenia jawnego bez użycia powyższych urządzeń nie wywoła nadmiernego zagrożenia dla zdrowia osób w nim uczestniczących;

47 T. Żywnowski, *Art. 917 Wykaz i przyrzeczenie* (w:) H. Dolecki (red.), T. Wiśniewski (red.), *Kodeks...*, s. 537; A. Marciniak, *Art. 917 Wykaz i przyrzeczenie*, s. 687.

48 I. Gil, *Art. 918¹ Nowy wykaz i przyrzeczenie* (w:) E. Marszałkowska-Krześ (red.), *Kodeks...*, pkt 8; J. Gołaczyński, *Wyjawienie majątku...*, s. 285.

49 M. Uliasz, J. Ignaczewski (red. nauk.), *Komentarz do spraw z zakresu postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego*, Warszawa 2013, s. 401.

50 A. Marciniak, *Art. 918¹ Nowy wykaz i przyrzeczenie...*, s. 687.

51 H. Pietrzkowski, *Art. 918¹ Nowy wykaz i przyrzeczenie...*, s. 583.

52 Tekst jednolity Dz.U. z 2020 r. poz. 1842 z późn. zm.; dalej jako ustawa z dnia 2 marca 2020 r.

- przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia niejawnego, jeżeli uzna rozpoznanie sprawy za konieczne, przeprowadzenie wymaganych przez ustawę rozprawy lub posiedzenia jawnego mogłoby zaś wywołać nadmierne zagrożenie dla zdrowia osób w nich uczestniczących i nie można przeprowadzić ich na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku, a żadna ze stron nie sprzeciwiła się przeprowadzeniu posiedzenia niejawnego w terminie 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia ich o skierowaniu sprawy na posiedzenie niejawne; w przesyłanym zawiadomieniu należy pouczyć stronę niezastępowaną przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej o prawie i terminie do złożenia sprzeciwu;
- jeżeli ze względu na szczególne okoliczności prezes sądu tak zarządzi, członkowie składu, z wyjątkiem przewodniczącego i referenta sprawy, mogą brać udział w posiedzeniu za pomocą środków komunikacji elektronicznej, z wyjątkiem posiedzenia, na którym dochodzi do zamknięcia rozprawy.

Wskazany przepis *a maiore ad minus* umożliwia przeprowadzenie wyjawienia majątku przy użyciu środków technicznych umożliwiających porozumiewanie się na odległość z jednoczesnym przekazem obrazu i dźwięku. Niewątpliwie wskazany przepis ułatwi korzystanie z instytucji wyjawienia majątku w obecnej sytuacji epidemicznej.

Niemniej przeprowadzenie wyjawienia majątku w sposób wskazany wyżej stało się także możliwe przy zastosowaniu art. 226¹ w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., dlatego też po upływie roku po odwołaniu stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19, o którym mowa w art. 15zsz¹ Ustawy z dnia 2 marca 2020 r., możliwe będzie przeprowadzanie wyjawienia majątku *zdalnie*, tj. przy użyciu środków technicznych umożliwiających porozumiewanie się na odległość, o ile dają one pewność co do osoby składającej oświadczenie. Dłużnik, wyjawiając majątek, składa oświadczenie co do elementów wchodzących w jego skład, nie ma zatem przeszkód, aby art. 226¹ k.p.c. mógł w związku z art. 13 § 2 k.p.c.

stosowany także przy czynnościach uregulowanych w części trzeciej k.p.c.

Na gruncie ustawodawstwa niemieckiego instytucją zbliżoną do sądowego wyjawienia majątku przez dłużnika jest złożenie przez dłużnika informacji majątkowej.

Dłużnik jest zobowiązany na wezwanie komornika do udzielenia pełnych informacji o stanie swojego majątku według swojej najlepszej wiedzy i w tym celu obok swojego nazwiska rodzowego, daty i miejsca urodzenia, a w przypadku przedsiębiorstwa firmy, numeru w rejestrze handlowym, pod którym została ona zarejestrowana, oraz siedziby, podaje wszystkie należące do niego przedmioty majątkowe, przysługujące roszczenia wraz z ich podstawą i przedstawieniem środków dowodowych, a także informacje na temat zbycia środków pieniężnych dokonanych przez dłużnika na rzecz osób bliskich, które nastąpiły w ciągu ostatnich trzech lat, oraz nieodpłatnych świadczeń dłużnika, które nastąpiły w ciągu ostatnich czterech lat, o ile nie stanowią one zwyczajowo przyjętych prezentów o małej wartości (§ 802c ZPO). Dłużnik nie jest zobowiązany do udzielania informacji o swoim majątku częściej niż raz na dwa lata, chyba że wierzyciel uwiarygodni okoliczności, które wskazują na istotną zmianę stosunków majątkowych dłużnika. Brak uwiarygodnienia tych okoliczności skutkuje przekazaniem wierzycielowi przez komornika ostatniej udzielonej przez dłużnika informacji. Wierzyciel może wykorzystać przekazane informacje jedynie do celów egzekucji, a po osiągnięciu tego celu jest zobowiązany dane zniszczyć. Informacja o majątku może zostać przekazana wierzycielowi w wersji papierowej oraz w wersji elektronicznej opatrzonej podpisem elektronicznym, która jest chroniona przed wglądem przez osoby nieuprawnione (§ 802d ZPO).

Wraz z wezwaniem do złożenia informacji majątkowej dłużnik jest wzywany także do uiszczenia należności pieniężnej w terminie dwóch tygodni. W przypadku uiszczenia całości należności obowiązek złożenia informacji majątkowej wygasa (§ 802f ust. 1 ZPO).

Do odbioru informacji majątkowej jest właściwy komornik przy sądzie rejonowym, w którego okręgu dłużnik miał swoje miejsce zamieszkania w chwili złożenia przez wierzyciela wniosku o uzyskanie tych informacji. W sytuacji braku miejsca zamieszkania,

właściwy jest komornik miejsca pobytu dłużnika (§ 802e ust. 1 ZPO).

Jeśli dłużnik nie stawi się w wyznaczonym terminie do złożenia informacji majątkowej lub stawi się, ale bezpodstawnie odmawia jej złożenia, w celu wymuszenia przekazania tych informacji sąd na wniosek wierzyciela wydaje nakaz aresztowania dłużnika (§ 802g ZPO). Wykonanie nakazu aresztowania jest dopuszczalne, jeżeli od dnia jego wydania nie upłynęły dwa lata (§ 802h ZPO). Areszt nie może przekraczać sześciu miesięcy i po upływie tego okresu dłużnik zostaje zwolniony z aresztu z urzędu, co skutkuje niemożnością jego ponownego aresztowania na wniosek tego samego wierzyciela (§ 802j ZPO).

Aresztowany dłużnik może w każdej chwili żądać odebrania przez komornika sądowego w sądzie rejonowym w miejscu aresztowania informacji majątkowej. Komornik odbiera informację niezwłocznie, a wierzycielowi umożliwia się udział w czynności odbioru tych

struje złożonymi informacjami majątkowymi odnośnie do całego terytorium Niemiec. Spisy majątkowe są dostępne w Internecie w formie centralnej wyszukiwarki o zasięgu ponadlandowym. Podlegają one usunięciu z wyszukiwarki po upływie dwóch lat od chwili udzielenia informacji lub dokonania nowego spisu majątkowego. Do wglądu spisów uprawnieni są komornicy sądowi, sądy egzekucyjne, sądy upadłościowe i sądy rejestrowe oraz urzędy powołane do ścigania przestępstw, jeżeli jest to konieczne do wykonania powierzonych im zadań (§ 802k ZPO).

Biorąc pod uwagę objęcie swym zakresem całości majątku dłużnika, a także możliwość zastosowania przymusu, informacje, o których mowa w § 802c i nast. ZPO, należy uznać za zbliżoną do sądowego wyjawienia majątku w prawie polskim.

Podkreślenia wymaga fakt, że w Niemczech prowadzi się centralny rejestr majątkowy w formie elektronicznej, w którym gromadzi się aktualne spisy

Biorąc pod uwagę doniosłość funkcji, jakie spełnia centralny rejestr majątkowy w formie elektronicznej w zakresie realizacji postulatu szybkości i sprawności postępowania, *de lege ferenda* należy postulować stworzenie podobnego rejestru także w Polsce.

informacji, jeśli jego udział nie spowoduje przedłożenia jej odebrania. Po odbiorze informacji dłużnik jest niezwłocznie zwalniany z aresztu, co także skutkuje niemożnością jego ponownego aresztowania na wniosek tego samego wierzyciela. W przypadku braku możliwości udzielenia przez dłużnika pełnych informacji z uwagi na brak odpowiednich dokumentów komornik może wyznaczyć nowy termin i odroczyć nakaz aresztowania (§ 802i ZPO).

Po złożeniu informacji majątkowej komornik składa wykaz do centralnego sądu egzekucyjnego, a także przekazuje dłużnikowi niezwłocznie jego wydruk (§ 802f ust. 6 ZPO). Centralny sąd egzekucyjny admini-

majątkowe uzyskane w toku składania przez dłużników informacji majątkowych. Do tego rejestru oprócz komorników sądowych, mają dostęp także sądy egzekucyjne, sądy upadłościowe i sądy rejestrowe oraz urzędy powołane do ścigania przestępstw. Biorąc pod uwagę doniosłość funkcji, jakie spełnia ten centralny rejestr w zakresie realizacji postulatu szybkości i sprawności postępowania, *de lege ferenda* należy postulować stworzenie podobnego rejestru także w Polsce.

Pozytywnie należy także ocenić możliwość złożenia przez dłużnika informacji w zakresie całości swojego majątku także przed upływem dwóch lat od złożenia poprzedniej informacji, jeśli wierzyciel uprawdopodobni

okoliczność istotnej zmiany stosunków majątkowych dłużnika, podczas gdy na gruncie k.p.c. wyjawienie majątku może zostać ponownie złożone tylko po upływie roku od złożenia poprzedniego lub wyczerpaniu środków przymusu. *De lege ferenda* należy postulować wprowadzenie podobnej możliwości na gruncie prawa polskiego, ponieważ w ciągu okresu jednego roku, sytuacja majątkowa dłużnika może się znacząco zmienić, co umożliwi szybsze wyegzekwowanie należności.

Także możliwość zastosowania w ustawodawstwie niemieckim w stosunku do dłużnika, który uchyla się od złożenia informacji, aresztu do 6 miesięcy, w lepszy sposób działa na świadomość dłużnika i przeciwdziała uchylaniu się przez niego od obowiązku złożenia tych informacji. *De lege ferenda*, ustawodawca polski powinien wydłużyć okres zastosowania aresztu wskazanego w art. 916 § 1 k.p.c. w stosunku do dłużnika, który uchyla się od wyjawienia swego majątku.

W ustawodawstwie czeskim także uregulowano instytucję zbliżoną do wyjawienia majątku na gruncie prawa polskiego. Zgodnie z § 260a ust. 1 cz.k.p.c., kto ma roszczenie pieniężne przyznane na podstawie tytułu wykonawczego, może przed złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji wystąpić do sądu o wezwanie dłużnika do wyjawienia majątku. Informacje składane przez dłużnika w zakresie posiadanego majątku są pełne i prawdziwe (§ 260e ust. 1 cz.k.p.c.). Do wniosku wierzyciel dołącza dokument potwierdzający, że jego roszczenie nie zostało lub nie mogło zostać spełnione nawet po zażądaniu udzielenia wyjaśnień lub informacji przewidzianych w § 260 cz.k.p.c. Dłużnik jest zobowiązany podać: płatnika wynagrodzenia lub innego dochodu podlegającego potrąceniom z wynagrodzenia oraz jego wysokości; instytucje finansowe, w których ma rachunki, kwotę należności oraz numery rachunków lub inne niepowtarzalne identyfikatory; dłużników, wobec których ma inne roszczenie pieniężne, przyczynę i wysokość tych roszczeń; podmioty, wobec których przysługują mu inne prawa majątkowe; rzeczy ruchome, których jest właścicielem; papiery wartościowe lub zdematerializowane papiery wartościowe, które mu przysługują; nieruchomości, których jest właścicielem; przedsiębiorstwo, którego jest właścicielem (§ 260e ust. 2 cz.k.p.c.). Wyjawienia majątku nie przeprowadza się, jeśli przed jego rozpoczęciem dłużnik udowodni, że spełnił świadczenie dochodzone

przez wierzyciela lub od ostatniego wyjawienia majątku nie upłynęło 6 miesięcy, chyba że stosunki majątkowe dłużnika uległy zmianie (§ 260g ust. 1–3 cz.k.p.c.).

W porównaniu z ustawodawstwem polskim wyjawienie majątku na gruncie prawa czeskiego nie wykazuje istotnych różnic, poza dopuszczeniem możliwości żądania wyjawienia majątku przed upływem 6 miesięcy od poprzedniego wyjawienia w przypadku zmiany sytuacji majątkowej dłużnika.

Również w estońskim prawodawstwie zawarto instytucję zbliżoną do polskiego wyjawienia majątku. Zgodnie z § 60 ust. 1 e.k.p.e. dłużnik jest zobowiązany, na żądanie komornika, do przedłożenia wykazu majątku oraz zobowiązań. W wykazie oprócz istniejącego majątku ujawnia się: majątek, który dłużnik przekazał odpłatnie w ciągu roku poprzedzającego rozpoczęcie postępowania egzekucyjnego; majątek przekazany przez dłużnika pod tytułem darmym w okresie dwóch lat poprzedzających rozpoczęcie postępowania egzekucyjnego (§ 60 ust. 2 e.k.p.e.). Na wniosek komornika lub wierzyciela, dłużnik może zostać zobowiązany do złożenia przed sądem przyrzeczenia (§ 61 e.k.p.e.). Jeżeli dłużnik bez uzasadnionego powodu nie przedstawi komornikowi wykazu majątku lub niełoży przed sądem przyrzeczenia, sąd może przymusowo doprowadzić dłużnika lub zastosować areszt na okres do 30 dni (§ 62 e.k.p.e.).

W porównaniu z ustawodawstwem polskim wyjawienie majątku na gruncie prawa estońskiego także nie wykazuje istotnych różnic.

7. Podsumowanie

Na gruncie polskiego Kodeksu postępowania cywilnego istnieje szerszy katalog uzyskiwania informacji o majątku dłużnika, aniżeli w pozostałych ustawodawstwach. W ZPO uregulowano jedynie żądanie udzielenia informacji przez instytucje i organy państwowe, a także złożenie przez dłużnika informacji majątkowej, która jest zbliżona do sądowego wyjawienia majątku w prawie polskim. W ustawodawstwie czeskim znane są instytucje podobne do żądania udzielenia wyjaśnień i informacji, jednak uregulowane dwutorowo – co do czynności prowadzonych przez sąd i komornika – oraz wyjawienia majątku na gruncie polskim; w Estonii – żądanie udzielenia wyjaśnień i informacji, a także wyjawienie majątku; w prawodawstwie nor-

weskim – żądanie udzielenia wyjaśnień i informacji, które mogą dotyczyć sytuacji majątkowej dłużnika z okresu dwóch lat przed udzieleniem wyjaśnień lub informacji. Wzorując się na prawie niemieckim, należałoby na gruncie polskim stworzyć centralny rejestr majątkowy w formie elektronicznej, w którym byłyby gromadzone aktualne informacje majątkowe uzyskane w toku wyjawienia majątku, a także wydłużyć długości aresztu wskazanego w art. 916 § 1 k.p.c. w stosunku do dłużnika, który uchyla się od wyjawienia swojego majątku. Zasadnym wydaje się także umożliwienie zastosowania wyjawienia majątku przed upływem jednego roku od złożenia poprzedniego, jeśli wierzyciel uprawdopodobni okoliczność istotnej zmiany stosunków majątkowych dłużnika, jak ma to miejsce w Niemczech i Estonii.

W obowiązujących przepisach k.p.c. należałoby także, w zakresie składania przez dłużnika wykazu majątku, zmienić treść art. 801¹ § 1 zdanie pierwsze k.p.c. Zgodnie ze wskazanym przepisem dłużnik składa komornikowi, na piśmie lub ustnie do protokołu, wykaz majątku wraz z oświadczeniem o jego prawdziwości i zupełności pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Jednak wykaz majątku nie ma charakteru zupełnego, ponieważ jest składany w zakresie pozwalającym na skuteczne zaspokojenie wierzyciela wobec stosowania przez komornika jak najmniej uciążliwych dla dłużnika sposobów egzekucji. W związku z tym w art. 801¹ § 1 zdaniu pierwszym k.p.c. należałoby wskazać, że dłużnik składa oświadczenie jedynie o prawdziwości złożonego wykazu.

Bibliografia

- Cieślak S., *Art. 760 Wnioski i oświadczenia; termin podjęcia czynności przez komornika; wysłuchanie strony* (w:) J. Jankowski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2, *Komentarz*. Art. 730–1217, Warszawa 2015.
- Flaga-Gieruszyńska K., *Art. 760 Wnioski i oświadczenia; termin podjęcia czynności przez komornika; wysłuchanie strony* (w:) A. Zieliński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2017.
- Gil I., *Art. 915 Rozpoznanie wniosku* (w:) E. Marszałkowska-Krzesz (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2018, wydanie elektroniczne dostępne na platformie Legalis (dostęp 1.06.2020).
- Gołaczyński J., *Wyjawienie majątku* (w:) J. Gołaczyński (red.), *Wybrane zagadnienia egzekucji sądowej*, Warszawa 2008.
- Hetman P., Świtkowski M., *Sposoby egzekucji oraz wyjawienie majątku przed komornikiem. Komentarz praktyczny*, wydanie elektroniczne dostępne na platformie LEX (dostęp 1.06.2020).
- Jankowski J., *Art. 797¹ Wymagania wniosku* (w:) J. Jankowski, *Kodeks...*, s. 433–434; D. Zawistowski, *Art. 797¹ Wymagania wniosku* (w:) H. Dolecki (red.), T. Wiśniewski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 4, *Artykuły 730–1088*, Warszawa 2014.
- Makowska J., *Tryb postępowania przy naliczaniu i pobieraniu opłaty za poszukiwanie i odnalezienie majątku dłużnika. Komentarz praktyczny*, LEX/el 2016, pkt 3, wydanie elektroniczne dostępne na platformie LEX (dostęp 1.06.2020).
- Marcewicz O., *Art. 761 Wyjaśnienia i informacje; zmiana miejsca pobytu* (w:) A. Jakubecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*, t. 2, *Art. 730–1217*, LEX/el 2019, wydanie elektroniczne dostępne na platformie LEX (dostęp 1.06.2020).
- Marciniak A., *Art. 913 k.p.c. Przesłanki* (w:) A. Marciniak (red.), K. Piasecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 3, *Komentarz*. Art. 730–1088, Warszawa 2015, s. 678–679.
- Oleszkiewicz P., *Problematyka wyjawienia majątku*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2012, nr 1, s.
- Pietrzkowski H., *Art. 761 Wyjaśnienia i informacje; zmiana miejsca pobytu* (w:) H. Pietrzkowski, T. Ręciński (red. nauk.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 5, *Postępowanie egzekucyjne*, Warszawa 2016.
- Szczurek Z., *Zlecenie komornikowi poszukiwania za wynagrodzeniem majątku dłużnika*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2008, nr 3–5, s. 25–33.
- Uliasz M., Ignaczewski J. (red. nauk.), *Komentarz do spraw z zakresu postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego*, Warszawa 2013.
- Wengerek E., Romańska M. (red.), *Art. 760 Wnioski i oświadczenia; termin podjęcia czynności przez komornika; wysłuchanie strony* (w:) E. Wengerek, M. Romańska (red.), *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części II i III k.p.c.*, Warszawa 2009.
- Woźniak Z., *Art. 801 Ustalenie majątku dłużnika; wezwanie do złożenia wykazu majątku; żądanie uzasadnienia wniosku o podjęcie czynności egzekucyjnych; wysłuchanie wierzyciela* (w:) J. Gołaczyński (red.), D. Szostek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2016, wydanie elektroniczne dostępne na platformie Legalis (dostęp 1.06.2020).